Dansk Erhvervs NøgletalsNyt

Tiltagende optimisme blandt virksomheder og forbrugere

Af: Seniorøkonom Kristian Skriver og cheføkonom Tore Stramer

Denne uge har budt på flere positive nøgletal set med danske briller. Optimismen blandt de tyske virksomheder er tiltaget i november. Det samme billede ser vi for de hjemlige forbrugere, hvor optimismen tiltog i november. Det er glimrende nyt efter dalene optimisme i både Tyskland og de hjemlige forbrugere det meste af 2022. Den tiltagende optimisme skal ses i lyset af, at el- og gaspriserne er faldet markant i både oktober og november. Når det er sagt er forbrugertilliden og erhvervstilliden blandt de tyske virksomheder fortsat på et meget lavt niveau. Udover lavpunkterne i september og oktober har forbrugertilliden i sin knap 50-årige levetid aldrig været så lav som nu. Opstigningen til mere normale niveauer bliver formentlig meget lang.

Knap så positive nyheder fik vi i denne uge for detailsalget herhjemme, der faldt med 1,7 pct. i oktober, når der korrigeres for sæson- og prisudvikling. Det er et ret stort månedligt fald. Dermed fortsætter detailsalget med at falde, som vi har set i en stor del af 2022. Oktober var særlig hård, da mange danskere modtog eksorbitante gasregninger for vinteren til a conto-betaling. Dertil har boligejere med et variabelt forrentet lån, der skal refinansieres ved årsskiftet, udsigt til en historisk rentestigning på deres boliglån.

Jobfesten i Danmark er fortsat i gang i september, hvor lønmodtagerbeskæftigelsen steg med 6.300 personer. Det er overraskende flot jobvækst, der understreger, at dansk økonomi kom godt ud på den anden side af sommerferien trods modvind.

Nøgletal	Side
Jobfesten fortsætter - 6.300 flere jobs i september	2
Detailsalget faldet med 1,7 pct. i oktober	3
Forbrugertilliden steg i november – stadig på et meget lavt niveau	4
Tiltagende optimisme blandt tyske virksomheder – optimismen er dog fortsat meget lav	5
112 mia. kr. barberet af statsgælden på bare et år	6
OECD holder fast i tung prognose	7
67.000 ledige stillinger hos de private virksomheder	8

Dansk detailomsætning

2015=100

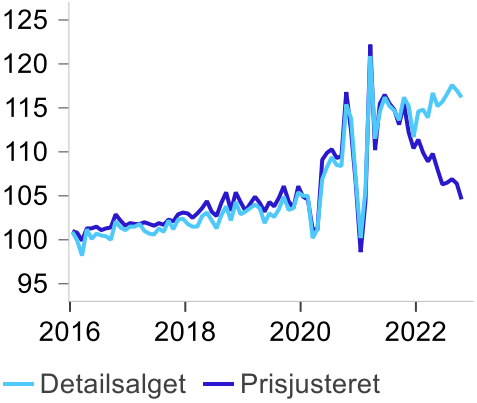

Kilde: Statistics Denmark, Macrobond, Dansk Erhverv

DANSK ERHVERV

Jobfesten fortsætter - 6.300 flere jobs i september

Lønmodtagerbeskæftigelsen i Danmark steg med yderligere 6.300 i september. Jobvæksten dækker endda over en fremgang i den private beskæftigelse på hele 5.400 personer, hvor der er fremgang i 14 ud af 19 brancher.

Der er en tale om ekstremt flot jobvækst, der har taget os fuldstændig på sengen. Der er simpelthen fortsat fuldt drøn på jobfesten på trods af inflationskrisen rasen. Dagens stærke job tal viser med al tydelighed, at der været godt gang i aktiviteten i dansk økonomi hen over sommeren og starten af efteråret. Dertil er manglen på arbejdskraft fortsat meget høj på tværs af dansk erhvervsliv.

Jobfesten en frem mod årsskiftet
Der er dog meget, der tyder på, at jobfesten er fortsat ind i den forlængede spilletid, og at slutfløjtet nu nærmer sig. Dagens stærke job tal ændrer således ikke på, at vi fortsat forventer en tydelig vending på arbejdsmarkedet hen over vinteren. Som tingene ser ud nu, så forventer vi en generel vending i beskæftigelsen på ca. 75.000 til 100.000 personer frem mod udgangen af 2023. Vi forventer, at den historiske høje inflation vil i kombination med højere renter og en tydelig opbremsning i aktiviteten på vores eksportmarkeder vil udløse en brat afslutning på jobfesten i dansk økonomi.

Selv om der nu er udsigt til et markant fald i beskæftigelsen, så er det værd at holde fast i, at nedgangen sker fra et rekordhøjt niveau. Det er simpelthen ikke holdbart i længden, at virksomhederne står over for en så massiv mangel både arbejdskraft og materiale, som har været tilfældet over det seneste år.

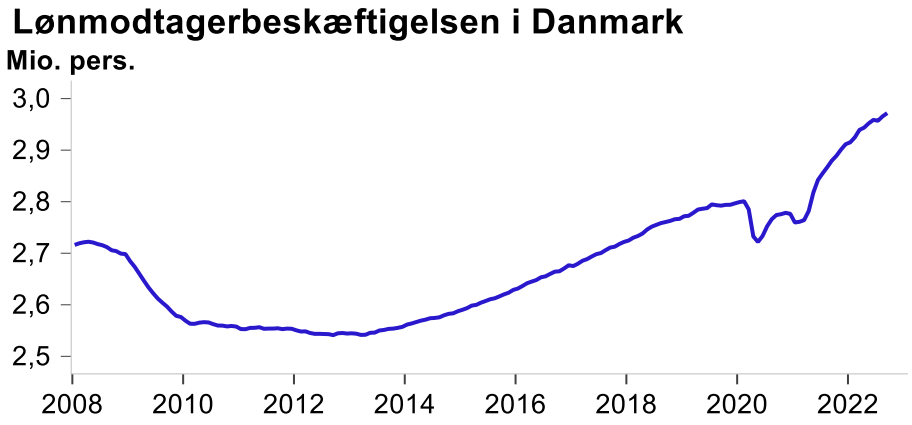

Kilde: Statistics Denmark, Macrobond, Dansk Erhverv

Detailsalget faldet med 1,7 pct. i oktober

Detailsalget faldt med 1,7 pct. i oktober, når der korrigeres for sæsonudsving og prisudviklingen. Det er et nedslående stort fald i detailsalget, der viser at energi- og inflationskrisen har ramt mange danskernes privatøkonomi som en hammer. Oktober var særligt hård, da mange danskere modtog eksorbitante gasregninger for vinteren til a conto-betaling. Dertil har boligejere med et variabelt forrentet lån, der skal refinansieres ved årsskiftet, udsigt til en historisk rentestigning på deres boliglån.

Oktober har kort og godt været en forfærdelige måned for mange danskeres privatøkonomi, hvilket helt naturligt har trykket detailsalget i bund. Nedgangen dækker over en stigning i fødevarer og andre dagligvarer på 0,6 pct., mens salget af beklædning mv. samt andre forbrugsvarer dykkede med hhv. 4,7 og 3,1 pct.

Korrigeret for prisudviklingen faldt detailsalget altså med 1,7 pct. i oktober. Når der ikke korrigeres for prisudviklingen, faldt detailsalget med 0,7 pct.

Privatforbruget vil trækker dansk økonomi i recession
Det er generelt vores forventning at faldet i privatforbruget vil fortsætte ind i 2023. Konkret forventer vi et fald i privatforbruget på ca. 1-1,5 pct. i 2023. Dermed vil privatforbruget også bidrage til at trække dansk økonomi i recession omkring årsskiftet. Det er dog vigtigt at pointere, at vi ikke ser ind i en decideret forbrugskrise som under finanskrisen. Hertil er danskernes privatøkonomi trods alt for stærk. Men vi må forvente en svag periode, hvor den ekstremt høje inflation vil dæmpe danskernes forbrugsmuligheder.

Detailomsætning i Danmark

Indeks, 2015=100

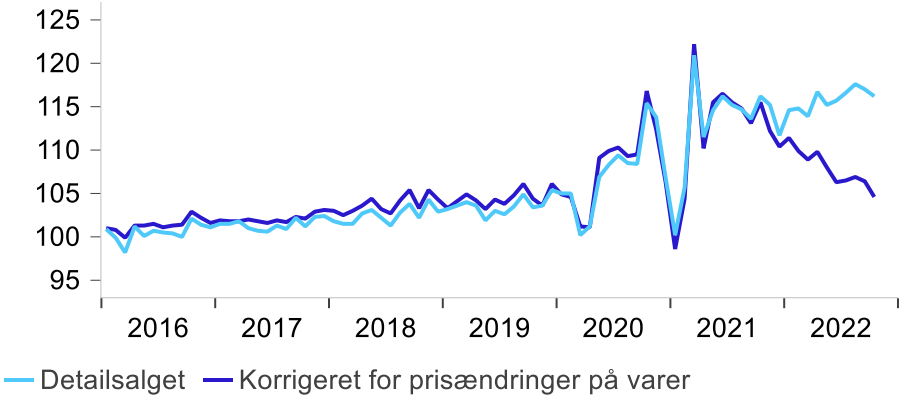

Kilde: Statistics Denmark, Macrobond, Dansk Erhverv

Forbrugertilliden steg i november – stadig på et meget lavt niveau

Forbrugertilliden i Danmark steg fra minus 37 i oktober til minus 30,4 i november. Der er tale om en beskeden stigning i forbrugertilliden, der dog giver håb om, at den historiske pessimisme så småt er ved at slippe sit tag i forbrugerne.

Stigningen i forbrugertilliden skyldes primært en tydelig fremgang i indikatorerne om forbrugernes forventninger til Danmarks og familiens fremtidige økonomiske situation samt en markant stigning i købelysten.

Lettelsen i forbrugernes sortsyn i november skal formentlig ses i sammenhæng med, at både el- og gaspriserne er faldet markant i både oktober og november. Det har unægteligt lettet de privatøkonomiske bekymringer hos en lang række familier.

Når det er sagt, så er forbrugertilliden fortsat meget lav i en historisk kontekst, og opstigningen til mere normale niveauer bliver formentlig lang. De økonomiske udfordringer står nærmest i kø hen over vinteren, hvor en ny runde med stigende energipriser og et tilbageslag på arbejdsmarkedet desværre ikke kan udelukkes.

Vi forventer derfor også, at både forbrugertilliden og danskernes forbrug går en udfordrende tid i møde. Vi forventer et fald i privatforbruget på ca. 1-1,5 pct. i både 2022 og 2023. Det er en tilbagegang, der i høj grad vil bidrag til at sende dansk økonomi ind i en mild recession. Privatforbruget udgør ca. 50 pct. af BNP og er den absolut vigtigste vækstmotor i dansk økonomi.

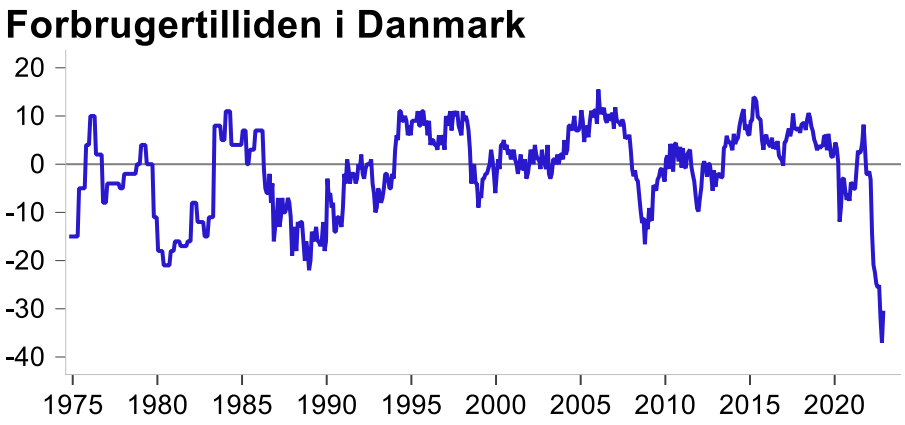

Kilde: Statistics Denmark, Macrobond, Dansk Erhverv

Tiltagende optimisme blandt tyske virksomheder – optimismen er dog fortsat meget lav

IFO-indekset, der måler erhvervstilliden i Tyskland, var 86,3 i november. Det er en bedring siden oktober, hvor indekset var 84,5. Det er en af de tidligste indikatorer for den økonomiske udvikling i Tyskland.

Det er fremragende nyt, at optimismen blandt de tyske virksomheder er forbedret i november. Det kan tyde på, at en potentiel recession i tysk økonomi bliver knap så dyb, som man kunne frygte. Den tiltagende optimisme i Tyskland er godt nyt for dansk økonomi og de mange danske virksomheder, der eksporterer til Tyskland. Tyskland er vores næststørste eksportmarked. Alene sidste år afsatte danske virksomheder varer og tjenester for hele 171 mia. kr. i Tyskland, mens 96.000 danske jobs er knyttet til eksporten til Tyskland.

For at finde forklaringen på den tiltagende optimisme skal man kigge på energipriserne, som er faldet de seneste måneder. Det er godt nyt for den energitunge tyske fremstillingsindustri, som lider under de høje energipriser.

Trods bedring er optimismen blandt de tyske virksomheder fortsat lav og peger mod økonomisk tilbagegang. Der er fortsat stor usikkerhed omkring energipriserne den kommende vinter. Dertil er tyske virksomheder ramt af, at både de hjemlige forbrugere og udlandet har nedbragt efterspørgslen. De tyske forbrugere er ramt på pengepungen, fordi den tårnhøje inflation svækker købekraften. Det får de tyske forbrugere til at holde igen. Hjælpen er ikke at hente udenfor de tyske grænser, fordi efterspørgslen fra de udenlandske kunder også er svækket.

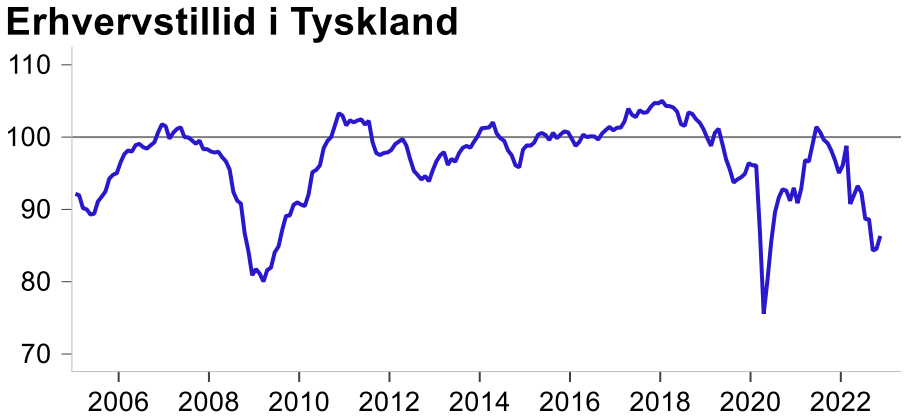

Kilde: Ifo, Macrobond, Dansk Erhverv

112 mia. kr. barberet af statsgælden på bare et år

Offentliggjorte tal fra Nationalbanken tirsdag viser, at statsgælden i Danmark var på 367 mia. kr. ved udgangen af oktober. Det er et fald på hele 112 mia. kr. i løbet af det seneste år. Det svarer til et fald på intet mindre end 23,4 pct.

Det er mildt sagt imponerende, at der er barberet en så stor del af statsgælden af på bare et år. Den danske økonomi er kommet flyvende ud af coronakrisen med rekordhøj beskæftigelse og meget lav ledighed. Dertil har en positiv udvikling på aktiemarkedet i 2021 øget indtægterne fra pensionsafkastskatten. Indbetalingerne fra pensionsafkastskatten i 2021 skete i foråret 2022.

Statsgælden er nedbragt til 13 pct. af Danmarks BNP. Det er det laveste siden 2008, hvor den offentlige gæld var 12 pct. af Danmarks BNP. Det er vilde tal, der understreger, at vi ikke står med et stort gældsbjerg på den side af coronakrisen. De offentlige finanser og statens gæld er overordentlig stærk set i lyset af coronakrisen, der blæste dansk økonomi omkuld.

Fald i offentlig gæld kommer på et godt tidspunkt med økonomisk modvind og store rentestigninger
Med den lave statsgæld er de offentlige finanser godt rustet til den økonomisk modvind, som dansk økonomi har udsigt til i 2023. Økonomisk modvind vil lægge en dæmper på indtægter fra personindkomstskatter og øge udgifterne til blandt andet ledighedsydelser. Dertil vil den negative udvikling på aktiemarkeder i år føre til markant færre indtægter fra pensionsafkastskatten, end vi har haft de senere år.

Vi kan herhjemme glæde os over, at den offentlige gæld falder samtidig med, at renterne stiger kraftigt. Uden det store fald i den offentlige gæld ville de kraftige rentestigning have gjort det markant dyrere at betale renteudgifterne for de danske skatteborgere.

Danmark står et markant bedre sted end mange andre EU-lande, som allerede inden coronakrisen havde meget høj gæld, men som under coronakrisen øgede den offentlige gæld yderligere. De mange EU-lande, der har øget gælden mærkbart under coronakrisen, står nu med markant større udgifter til renter, fordi renterne er steget kraftigt i år. De høje renteudgifter begrænser råderummet mærkbart i lande med meget gæld. Det hæmmer deres muligheder for at modstå en ny økonomisk krise samt prioritere investeringer i fx uddannelse, infrastruktur og grøn omstilling.

OECD holder fast i tung prognose

OECD forventer i deres nye november-prognose en vækst i verdensøkonomien på 3,1 pct. i 2022 aftagende til 2,2 pct. til 2023. Det er stort set på niveau med OECD's seneste prognose fra september, hvilket betyder, at OECD altså ikke har fundet det nødvendigt at nedjustere deres vækstforventninger yderligere.

Det er naturligvis positivt, at OECD's vækstforventninger ikke er blevet forværret yderligere siden september. Det viser, at verdensøkonomien trods alt ikke er blevet ramt af nye alvorlige chok hen over de seneste måneder, der har forværret vækstudsigterne yderligere.

Når det er sagt, så er vækstudsigterne for verdensøkonomien fortsat alvorligt tynget af, hvad OECD betegner som den største energikrise siden 1970'erne. Tilbage i november 2021, altså før krigen i Ukraine, forventede OECD til sammenligning en vækst i verdensøkonomien på 4,5 pct. i 2022 og 3,2 pct. i 2023. Dermed har OECD i alt nedjusteret deres vækstforventninger i 2022 og 2023 med godt 2,0 procentpoint. Det svarer i runde tal til en nedjustering på hele 2,8 billioner dollars, eller 21,5 billioner kroner. Det er et ekstremt højt produktionstab, der svarer til hele den årlige økonomisk aktivitet i Danmark, Sverige, Norge og Finland.

Ser vi ind i 2024, så forventer OECD, at væksten i verdensøkonomien igen vil tiltage til 2,7 pct. Det er bestemt ikke en prangende vækst i en verdensøkonomi, der i perioden 2010-2019 oplevede en gennemsnitlig BNP-vækst på 3,2 pct.

Det skærer dertil i øjnene, at OECD i klare vendinger skriver, at risikoen for et mere betydeligt økonomisk tilbageslag er blevet større og mere akut. Risikoen kommer primært fra usikkerheden omkring energiforsyningen, herunder særligt i Europa over de kommende to vintre. Dertil er der risiko for, at stramningen af pengepolitikken vil bremse væksten i verdensøkonomien mere end ventet.

Dansk økonomi bliver ramt
De dystre prognoser for verdensøkonomien vil desværre ramme dansk økonomi. Dansk økonomi er en lille åben økonomi, der er stærkt afhængig af udviklingen i verdensøkonomien. Hvert år eksporterer danske virksomheder for mere end 1.500 mia. kr., og knap 800.000 danske jobs er enten direkte eller indirekte knyttet til eksporten.

OECD forventer en beskeden vækst i dansk økonomi på 0,1 pct. i 2023 tiltagende til 1,1 pct. i 2024. Det vil jeg betegne som en lettere optimistisk prognose, som jeg bestemt håber er realistisk.

OECD pointerer dertil, at vækstopbremsningen i dansk økonomi sker på et tidspunkt, hvor presset på arbejdsmarkedet fortsat er stort. OECD anbefaler derfor, at finanspolitikken bør være stram, og at en yderligere stramning bør overvejes, hvis inflationspresset bider sig fast. Det er bestemt en tilgang, vi bakker op om. Politikkerne bør allerede nu overveje nye finanspolitiske stramninger, der kan igangsættes, hvis inflationspresset i dansk økonomi ikke aftager som ventet.

67.000 ledige stillinger hos de private virksomheder

Der var 67.000 ledige stillinger blandt private virksomheder i Danmark i tredje kvartal. Det er et fald på 2.800 ledige stillinger sammenlignet med andet kvartal.

På trods af et mindre fald i tredje kvartal er der hele 90 pct. flere ledige stillinger end i første kvartal 2020 umiddelbart før covid-19-nedlukningerne.

Det er godt nyt, at der er færre ledige stillinger, fordi der var uholdbart mange ledige stillinger i andet kvartal. Når det er sagt, er der stadig svimlende mange ledige stillinger hos de private virksomheder, som leder med lys og lygte efter arbejdskraft, men ofte søger forgæves. Der er uholdbart mange danskere, der mangler en kollega, fordi en stilling er ledig. Det er brandærgerligt, fordi det kan betyde, at virksomhederne må sige nej til ordrer og kunder.

Det er overraskende, at der ikke er et større fald i omfanget af ledige stillinger, når man kan se tendenser til aftagende efterspørgsel fra de hjemlige og udenlandske kunder. De mange ledige stillinger understreger, at der er en stor underliggende mangel på arbejdskraft.

Der er fortsat et stort behov for at lave reformer, der sikrer flere hænder til de private virksomheder. De mange ledige stillinger hos virksomhederne bør være et wake-up-call for politikerne i de igangværende regeringsforhandlinger. Det er helt nødvendigt for de danske virksomheder, at mangel på arbejdskraft er på toppen af dagsordenen for en kommende regering.

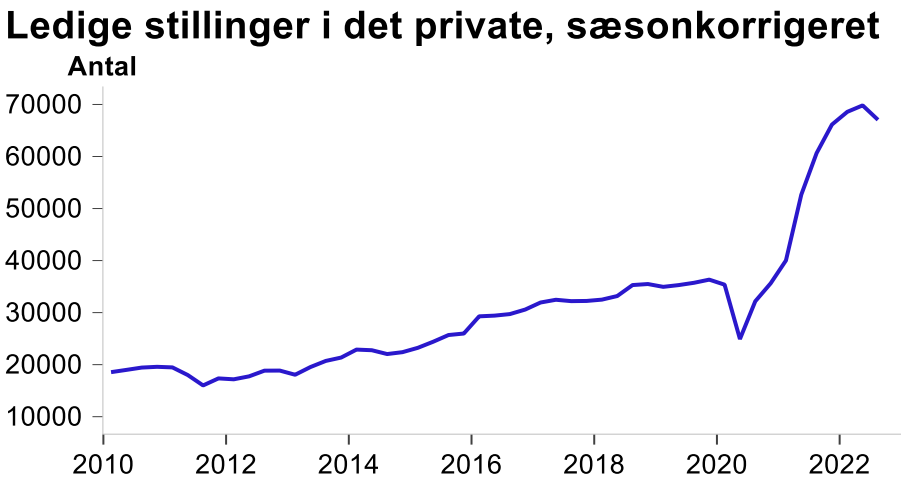

Kilde: Statistics Denmark, Macrobond, Dansk Erhverv

Kontakt

Henvendelser angående Dansk Erhvervs NøgletalsNyt kan ske til cheføkonom Tore Stramer på tstr@danskerhverv.dk og tlf. 3374 6107 eller seniorøkonom Kristian Skriver på kso@danskerhverv.dk og tlf. 3374 6033.